METSÄTALOUS

Kun tuottajat eivät saa puuta kaupaksi kuin kilpailutasoa matalammilla hinnoilla, voidaan puhua tulonsiirrosta metsäteollisuudelle. **OIKEUSNOTAARI MATIAS PIETOLA**

Sanaton kartelli jatkuu kuitupuumarkkinoilla

Tuore oikeustieteen opinnäytetyö väittää, ettei raakapuun ostokartellin julkitulo ole tervehdyttänyt kuitupuumarkkinoita. Yritysten väliset puutavaran vaihdot antavat osviittaa kilpailijan ostomääristä ja hinnoista.

Kuitupuun ostajilla on todennäköisesti yhteinen määräävä markkina-asema, toteaa oikeusnotaari **Matias Pietola**, 24, pro gradu -työssään.

”Mahdollista väärinkäyttöä pitäisi selvittää”, hän toteaa.

Pietola selvitti opinnäytetyössään ostajavoimaa Suomen kuitupuumarkkinoilla. Työn teetti ja rahoitti MTK.

Gradu on hyväksytty maaliskuussa 2013.

Pietolan mukaan kuitupuun hintakehitys raakapuun ostokartellin ilmitulon jälkeen viittaa siihen, että niin sanottu hiljainen kolluusio eli kartelli ilman yhteistä sopimusta jatkuu.

Se tarkoittaa tilannetta, jossa yritykset saavat vuorovaikutteisin toimenpitein aikaan markkinaympäristön, jossa ne käyttäytyvät yhdenmukaisesti.

”Kartellin ilmitulolla ei ole ollut tilastollista merkitystä yhdenkään kuitupuulajin hintasuhteeseen”, Pietola kirjoittaa. Hän kuitenkin painottaa, että opinnäytetyötä laajempi tilastollinen jatkotutkimus on tarpeen.

Puutavara vaihtaa omistajaa kuljetussyistä

Opinnäytetyön päätelmien mukaan yhtiöt saavat tietoa toistensa ostomääristä ja hinnoittelusta vaihtaessaan keskenään puutavaraa.

Metsäyhtiöillä on puunvaihtosopimuksia, joilla oikaistaan puutavaralajivalikoima vastaamaan tehtaiden tarpeita. Vaihdoissa tarpeen ylittävät määrät esimerkiksi tukki- ja kuitupuuta myydään ja puunhankinnassa uupumaan jääneet lajit ostetaan toisilta yhtiöiltä.

Järjestely vähentää merkittävästi ylimääräisiä kuljetuksia, mikä on kustannustehokkuuden kannalta perusteltua.

Kilpailuvirasto ei pitänyt puunvaihtoa kiellettynä toimintana, kun raakapuun ostokartelli tuli ilmi vuonna 2004.

Pietolan mukaan vaihtoihin olisi kuitenkin hyvä puuttua, sillä se edesauttaa markkinatiedon siirtymistä yhtiöiden välillä.

”Kolmannen osapuolen järjestämä puunvaihto voisi tervehdyttää kilpailua. Metsänhoitoyhdistys voisi valtakirjan avulla niputtaa kuitupuutavaraeriä yhteen ja myydä niitä metsäyhtiöille.”

JAANA KANKAANPÄÄ

”Raakapuun ostokartelli osoitti jo, että kannustimet hintayhteistyöhön ovat olemassa”, Matias Pietola toteaa.

Säätövoimaa tuonnista

Pietolan mukaan tuontimarkkinat toimivat eräänlaisina varamarkkinoina.

Metsäteollisuuden kannattaa ostaa puuta tuontimarkkinoilta, vaikka se olisi kaksi kertaa kotimaista puuta kalliimpaa. Ostoja rajoittamalla kotimaisen puun hinta pysyy alhaalla.

”Yksittäisellä ostajalla on houkutus lisätä kotimaisen puun ostoja halvemman hinnan vuoksi. Mutta jos kaikki tekevät samoin, kysynnän kasvu nostaa kotimaisia hintoja ja yhteinen intressi halvasta raaka-aineesta menetetään”, Pietola selittää.

Pelko puun hinnan noususta voi luoda kartellin kaltaisen markkinatilanteen.

”Kun tuottajat eivät saa puuta kaupaksi kuin kilpailutasoa matalammilla hinnoilla, voidaan puhua tulonsiirrosta metsäteollisuudelle”, Pietola sanoo.

”Myös koko kansantalous kärsii, koska puun tuonti siirtää tuloja Suomesta ulkomaille.”

Metsäteollisuus julkaisee ostotiedot

Raakapuun kauppaa koskeva tieto välittyy Metsäteollisuus ry:n kautta ja perustuu ostajien tekemiin ilmoituksiin.

Pietola pitää tätä ongelmallisena, sillä se mahdollistaa tietojen väärinkäytön.

”Puumarkkinatieto ei saisi tulla puunostajien käytettäväksi ennen sen julkistamista”, Pietola painottaa.

Puukauppatiedot julkaisee Metsäntutkimuslaitos (Metla) osittain maksullisilla sivuilla.

”Ehkä olisi parempi, jos yritykset välittäisivät ostotiedot suoraan Metlaan”, hän ehdottaa.

Ostajavoimaa pitäisi tasapainottaa

Tärkeimpänä päätelmänä Pietola nostaa ostajavoiman haitallisuuden kuluttajalle.

”Kuluttaja voisi kuvitella, että alhainen raaka-aineen hinta laskisi myös kuluttajahintoja. Näin ei kuitenkaan todennäköisesti tapahdu. Ostajavoiman polkema hintataso rajoittaa tuotantomääriä ja supistaa tarjontaa, sillä yhä harvempi tuottaja kykenee enää investoimaan tuotantoonsa. Silloin lopputuotteen hinta nousee.”

Pietolan mukaan tilannetta korjaisi tuottajien neuvotteluvoiman lisääminen.

”Puukaupan keskittäminen esimerkiksi metsänhoitoyhdistysten kautta voisi tervehdyttää kilpailua Suomen kuitupuumarkkinoilla.”

SUVI NIEMI

Matias Pietolan Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan pro gradu -työ Ostajavoima Suomen kuitupuumarkkinoilla yhteisen määräävän markkina-aseman näkökulmasta on osoitteessa https://helda.helsinki.fi/handle/10138/38590.

Kilpailuvirasto ei ole tutkinut puunvaihtoa

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkimuspäällikkö **Sanna Syrjälä** ei halua Pietolan opinnäytetyöhön tutustumatta ottaa kantaa, pitäisikö metsäyhtiöiden puunvaihtoon puuttua.

”Kilpailuvirasto ei ole tutkinut puunvaihtoa. Jos asiaa tutkittaisiin, sitä pitäisi arvioida kokonaisuutena”, hän toteaa.

”Ovatko puunvaihtojen tuottamat tehokkuushyödyt suurempia kuin siitä mahdollisesti aiheutuvat kielteiset vaikutukset kilpailulle?”

Yhteinen määräävä markkina-asema ei sinänsä ole kiellettyä. Sen väärinkäyttö on.

”Metsäyhtiöiden osalta väärinkäytöstä ei kuitenkaan ole virastolla tietoa”, Syrjälä sanoo.

SUVI NIEMI

> Metsäyhtiöiden osalta väärinkäytöstä ei kuitenkaan ole virastolla tietoa.«
>
> **SANNA SYRJÄLÄ**

KUITUPUUKAUPPA

Ostajat vähentyneet

Vuonna 1945 Suomen kuitupuumarkkinoilla toimi 45 paperi- ja selluteollisuusyritystä.
Nyt ostajia on vain neljä merkittävää: Metsä Group, UPM, Stora Enso ja vuonna 2008 aloittanut Harvestia.
Paikallisesti markkinoilla saattaa toimia vain kaksi kuitupuun ostajaa, sillä tehtaat ovat keskittyneet tietyille alueille.
Puun myyjinä on 350 000 metsätilaa.
Raakapuun ostokartelliin osallistuivat vuosina 1997–2004 Metsäliitto, Stora Enso ja UPM.

Hossassa kinastellaan metsänhoidosta

Matkailuyrittäjillä ja metsähallituksella eri näkemykset retkeilyalueen hoidosta

SUOMUSSALMI-HOSSA (MT)
Matkailuyrittäjien ja metsähallituksen käsitykset siitä, miten retkeilyalueen metsää pitäisi hoitaa ja kuka ketäkin rahoittaa, törmäsivät ja iskivät välillä kipinääkin Hossassa tiistaina. Puitavana oli Hossan retkeilyalueen hoito ja käyttö seuraavien 10–15 vuoden aikana.

Hossa on yksi Suomen parhaista retkikohteista, pari vuotta sitten parhaaksikin valittu. Aluetta sanotaan myös Suomussalmen matkailun veturiksi. Viime vuonna siellä kirjattiin 50 000 kävijää.

Vähän vai miljoona?

Matkailuyrittäjä **Irene Paasovaara** kehotti metsähallitusta pidättymään hakkuista retkeilyalueella. Jos jotakin vielä tehdään, se on tehtävä mieluimmin käsin kuin konetyönä.

Antti Kela arvioi poimintahakkuiden jälkiä Seipiniemessä eikä pitänyt niitä pahoina.

”Tiuha kuusikko ei ole retkeilijälle mieleinen kohde.”

Kela vaati metsänhoidolle ymmärtämystä myös sen vuoksi, että ”se tämän muun lystin kuitenkin maksaa”.

Paasovaaran mielestä rahaa tulee hakkuista kovin vähän verrattuna matkailutuloihin.

Tiimiesimies **Heikki Juntunen** laski päässään ”epäviralliseen” luvun metsähakkuiden tuotoille. Hänen mukaansa kantorahatuloja oli kertynyt muutamassa vuodessa miljoona euroa.

Juntusen laskelma ei vakuuttanut kaikkia. **Jorma Sipilän** mukaan metsänhakkuun hyöty ei jää Hossaan. Matkailuraha sen sijaan jää.

Juntusen mukaan työtä ja toimeentuloa saavat niin korjaajat kuin kuljettajat ja monet muut. Kantoraha moninkertaistuu, kun puu jalostetaan ja tuotteet myydään.

Virkistys etusijalla

Suunnittelupäällikkö **Hannu Tolonen** vakuutti, että virkistyskäyttö on retkeilyalueella tärkeintä ja metsänhoito sille alisteista. Retkeilyalue ei kuitenkaan ole luonnonsuojelualue. Ne kohteet, joilla ei ole erityistä suojeltavaa, ovat periaatteessa metsätalouden käytössä.

Luonnonsuojelubiologi **Ilkka Immonen** sanoi, että kohteet selvitetään tarkkaan, jotta vahingoilta vältyttäisiin.

Ari Väisänen Hossasta kummeksui, miten on varaa jättää myrskyn kaatamat puut metsään, jos ei ole varaa jättää pytyssä olevia kasvamaan. Syyksi paljastui luonnonsuojelulaki, joka kieltää kaiken puun korjuun suojelualueelta.

Kalastus suosittua

Suomen Metsästäjäliiton Kainuun piirin puheenjohtaja **Timo Säkkinen** kummeksui, miksi 160 000 metsästäjän järjestöä ei ole kutsuttu mukaan suunnittelua ohjaavaan yhteistyöryhmään. Metsästys on myös matkailulle tärkeää.

Kalastusta Hossassa on harjoitettu ”aina”. Alueen kirkkaat järvet tarjoavat hyvät mahdollisuudet myös ”villin kalan” kasvulle. Sen arvostus nousee matkailijoiden keskuudessa, suunnittelija **Pasi Korhonen** uskoi.

Pasi Kemppainen Selkoskylästä sanoi Hossan matikkavesiä universumin parhaiksi.

Olavi Pyykkönen oli huolissaan rakenteiden ja kävelysiltojen lahoamisesta. Ne olisi korjattava ennen kuin vahinkoja sattuu.

Myös Säkkinen kehotti pitämään rakenteet kunnossa. Ne ohjaavat kulkijoita väylille ja vähentävät muun luonnon kulumista.

JOUKO RÖNKKÖ

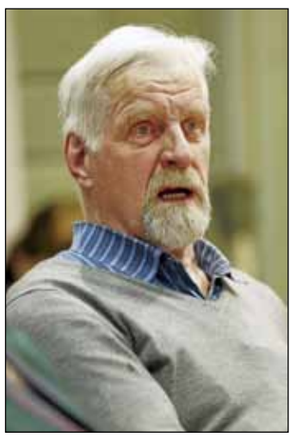

Olavi Pyykkösen mielestä metsästäjät sopivat hyvin Hossaan.

Aki (vas.) ja Alpo Paasovaara tietävät Hossan retkeilyalueen arvon. Vieraita käy alueella 50 000 vuodessa.

Hossan retkeilyalue on laaja, 11 500 hehtaaria.

PEKKA FALI

Hossa valittiin pari vuotta sitten Suomen parhaaksi retkikohteeksi.